

'טרמפ הפקות' מציג:

היום שבו איראן הפכה לדנמרק

ב'נאום 12 הנקודות' של שר החוץ האמריקני השבוע, הציב פומפיו תנאי פתיחה כה גבוהים, שאין שום סיכוי שהאיראנים 'יתגמשו' מולם - משוכנעים מרבית הפרשנים • אבל ד"ר סולי שאהוור, ראש 'מרכז עזרי לחקר איראן והמפרץ הפרסי', אומר ל'יתד השבוע': 'המשטר יוותר על כל דבר שיאיים על הישרדותו. אם הלחץ על איראן יהיה מסיבי, האייתולות יוותרו על הכל. כן, אפילו על הגרעין' • 'איראן קרובה יותר מאי פעם להחלפת השלטון', הוא מוסיף • והפרשן **מנשה אמיר מגלה: 'מרבית האיראנים משוועים להפלת המשטר, למרות שידוע להם שהתוצאות קשות'**

נאומו של שר החוץ מייק פומפיו, בו שטח את 12 הדרישות מאיראן, לא היה אוסף נקודות שהן חלק ממשא ומתן, מדובר בחזון ובהבניית מציאות חדשה. תנאי הפתיחה אותם הציב פומפיו בפני האיראנים הם כל כך גבוהים, עד שאין שום סיכוי בעולם שהאיראנים "יתגמשו" מולם. האם האיראנים יגדעו את חלום הסהר השיעי השולט במזרח התיכון כולו, יפסיקו להעשיר אוראניום, וינטשו את תוכנית פיתוח הטילים הבליסטיים? האם "הסנקציות החמורות בהיסטוריה" יגרמו לשליטים באיראן לשמוט את הכוח האדיר שבידיהם, ולעבור מטמורפוזה למשטר דמוקרטי ליברלי?

מה רוצה דונלד טראמפ, נשיא ארצות הברית? לא הרבה, הוא דורש מאיראן להפוך לדנמרק, מינימום לבחריין. קחו את המנהיג העליון, האייתולות, "מועצת שומרי החוקה", "מועצת המומחים", משמרות המהפכה, כוח קודס ועוד ועוד, והזיזו אותם הצידה, בעדינות או שלא. החליפו את האג'נדה השיעית הפונדמנטליסטית המטורפת, ורככו אותה לטובת משטר הגיוני יותר. הפסיקו את המעורבות האיראנית בתימן, בסוריה, בלבנון, בעיראק ועוד ועוד. במילים פשוטות, די עם הטרור. כמעט סיימנו. רגע, פרויקט הגרעין; נו, מה איתו? ובכן, חסלו אותו בשיטתיות, מנתנו ועד פורדו. וזהו, פחות או יותר.

סו להפוך את בורקינה פאסו לשווייץ. לא להתיימש, מדובר בשינויים קוסמטיים בלבד. קחו את אחת המדינות העניות ביותר באפריקה, ובמקום מישורים גדולים, רכס אבן חול, מדבריות ועוד, שבצו בה הרי אלפים ניי-שאים וצחורי פסגה. הוסיפו כמה אגמים כחלחלים ועשרות סרטים כחולים ארוכים, כלומר, נהרות ופלגים. מה נשאר? לשפץ את 20 מליוני האזרחים שחורי העור ולהפוך אותם לשווייצרים, רצוי בלונדינים בעלי עיניים כחולות. לצד זה, מומלץ לפזר פה ושם בנקים, שוקולד ושעונים מסביב, וזהו, קיבלנו שווייץ במערב אפריקה.

לפגוע באיראנים
דרך הכיס. שר החוץ האמריקאי מייק פומפיו, על רקע שוק איראני טיפוסי

ט. כץ
צילומים: רויטרס, ap

ד"ר שאהוור:
"פלישה

אמריקנית
לאיראן אפילו
לא נשקלת.
האופציה
האופטימלית
היא התקוממות
ספונטנית של
האוכלוסיה.
פלישה צבאית
למדינה ממרידה
את האוכלוסיה
המקומית נגד
הפולשים"

מנשה אמיר:

"אזרח איראני
שניתח את
המצב, אמר
ש'הכל מוכן
לחידוש
ההתקוממות
העממית,
שמטרתה
הפעם להביא
לנפילת
המשטר'. הוא
העריך שהחזרת
הסנקציות
תביא
להתמוטטות
סופית של
רוב מערכות
הכלכלה
במדינה"

טראמפ הודיע על הידוק הסנקציות, ומיד
אחר כך השתתף באומללותם של עשרות מיליוני
הצעירים בוגרי האוניברסיטאות, המובטלים.
באיראן שמעו היטב את המנגינה, טראמפ המריך
את הצעירים לצאת לרחובות ולמחות, כדי
להפיל את שלטון הרשע.

"ארה"ב לא הצהירה במפורש
שבכוונתה להפיל את המשטר האיראני",
אומר ד"ר שאהוור, "אבל אין ספק
שהרעיון בפרישה מהסכם הגרעין, הוא
החמרת ודירדור המצב הכלכלי. הכל
כדי לעודד את האיראנים לצאת נגד
המשטר. לדעתם של האמריקאים
ולדעת רבים במערב, החלפת
המשטר באיראן היא הפתרון
היחיד לבעיה שמאיימת על
שלום העולם וביטחונו, הלא
היא איראן".

גם באיראן מבינים את
הלך הרוח, בכיר איראני אמר
לסוכנות הידיעות רויטרס כי
הדברים של פומפאו מוכיחים שארצות
הברית רוצה להפיל את משטר בטהראן,
ומעוניינת להביא לכניעה של איראן מהלחץ
המופעל עליה.

למעשה, פלישה אמריקאית לאיראן
אפילו לא נשקלת, האופציה האופטימלית
למיטוט המשטר, היא על ידי התקוממות
ספונטנית של האוכלוסיה. האמריקאים
יודעים היטב שפלישה צבאית למדינה
ממרידה את האוכלוסיה המקומית נגד
הפולשים. ד"ר שאהוור מסביר שבטווח
קצר, המשטר אולי יפול, אבל התוצאה
תהיה הרת אסון עבור המדינה הפולשת,
בין אם היא נכנסת, מערערת ויוצאת
במהירות, ובין אם היא מתבססת במדינה.
במקרה בו המדינה הפולשת נכנסת,
זורעת הרס וגורמת להפיכה, ואז יוצאת
מיד, משתררים כאוס ואנדרלמוסיה, ואז
העם שונא ומתעב את המדינה שחוללה הרס
עצום כזה. גם אם המדינה הפולשת נשארת
תקופה ארוכה, כדי לבסס משטר חדש, סופה
שהיא מבוססת בבין טובעני, כמו ארה"ב בעיראק,
וכמו ישראל בלבנון. האלטרנטיבה היחידה היא
לחולל הפיכה מלמטה, ולגרום לעם להבין שהאויב
הגדול שלו הוא ההנהגה.

עניי עירך בסוף התור

גם לפני הפרישה של ארצות הברית מהסכם
הגרעין, ולפני האיומים של ארה"ב על סנקציות
חמורות בקנה מידה היסטורי, המצב הכלכלי
באיראן היה רחוק מפנטסטי. קחו למשל את
המטבע האיראני, שאיבד מראשית 2018 שליש
מערכו. עם כל הכבוד לגרעין ולמתחולל בסוריה,
הנושא שמטריד יותר מכל את האיראנים הוא
הכלכלה, ומה יש לאכול לארוחת צהריים. הכותרות
הראשיות בעיתונות האיראנית עוסקות בערכו
הצונח של הריאל, הרבה לפני שהן דנות במתקפה
ישראלית על בסיסים איראנים בסוריה.

הרפובליקה האיסלאמית סובלת מבעיות
כלכליות כרוניות קשות. באיראן, עניי עירך לא רק
שלא קודמים, אלא נדחקים לסוף התור. האיראנים
זועמים, הם מרגישים שהמדינה משקיעה את כספי
הנפט והמיסים מחוץ לגבולות המדינה, במלחמות
שאין להם עניין בהן. בדצמבר האחרון הפגינו
האיראנים בחוצות המדינה, והשמיעו סיסמאות
שבטיאו היטב את תחושותיהם: "עזוב את סוריה,
חשוב על מצבנו; לא עזה, לא לבנון - נשמתי קודש

איראן עם מילים כמו חול, ואין מה לאכול.
ראוי למנהיגי איראן לצאת לטיול קצר במדבר
המלח העצום "לוט" בדרום מזרח איראן, המקום
הכי חם בעולם. למרבה הפרדוקס, חלב שנמצא
מחוץ למקור במדבר לוט, לא מתקלקל (גם אם
איננו מכוסה). וההסבר מדובר באזור "א-ביוטי".
אפילו הבקטריות לא יכולות להתפתח בתנאי חום
קיצוניים כל כך.

כך, כמו אחד המקומות היבשים ביותר בעולם,
תראה איראן לאחר "אם כל הסנקציות", אותה
מבשל עבורה איל עסקים המיומן דונלד טראמפ.
על פי התכנון, איראן תהפוך למדינה א-ביוטית,
מיובשת, חרבה, צמאה לדולרים ורעבה ללחם.

כל השאלה היא אם גם אז איראן תשבר, וכאן
יש לנו חדשות רעות, יש מעט מאד תקדימים למצב
בו חרם כלכלי או סנקציות לבדן, מצליחים להפיל
משטר. הסנקציות הקשות של ארה"ב לא הצליחו
להכניע את משטרו של קאסטר בקובה, וגם לא
לערער משטרים באמריקה הלטינית. סנקציות
קשות שהטילה ברית המועצות על סין, אלבניה
ויוגוסלביה, לא הועילו. יש הטוענים כי סנקציות
שהוטלו על משטר האפרטהייד בדרום אפריקה, הן
שגרמו להפלתו. אבל לכל הדעות, מדובר במקרה
נדיר. טראמפ יודע זאת היטב, ולכן הוא מכוון גבוה
ומדבר אל העם האיראני, הרבה מעל ראשיהם של
המנהיגים.

ארצות הברית לא תסתפק במועט, וגם לא
בהרבה. היא הולכת על כל הקופה ולא נוקטת
בצעדים טקטיים כאלה ואחרים. מדובר באסטרטגיה
ברורה, המטרה סומנה והיא נצעקת בקולי קולות:
שינוי המשטר באיראן.

"טראמפ פרש מהסכם הגרעין בכוונה
ברורה", אומר ל"יתד השבוע" ד"ר סולי שאהוור,
ראש "מרכז עזרי לחקר איראן והמפרץ הפרסי",
אוניברסיטת חיפה. "התוכנית אותה יזם עם נתניהו,
היא לגרום לתסיסה בתוך איראן, ולגרום להפלת
משטר האייתולות".

מסע אל מדבר "לוט"

געגועים לאובמה. מה זה געגועים, כיסופים
ונוסטלגיה. המשטר באיראן מוכה חרדה, וכל
ההצהרות הפומפוזיות הריקות של מוחמד זריף,
על הבית הלבן שהוא "אסיר של אשליה ומדיניות
כושלת", לא מסוות את ההיסטוריה של ההנהגה.
אמירה פתטית נשמעה מפי בכיר בפרלמנט
האיראני שהצהיר ש"התנאים של ארצות הברית
חסרי משמעות, איראן לא מבקשת רשות מאף אחד
לאשר שום פעולה שלה".

איראן אולי לא מבקשת רשות, אבל כשכל
הדלתות יטרקו בפניה, וההבטחות האירופיות על
דבקות בהסכם הגרעין יתנפצו על סלעי צעדים
כואבים של חברות ענק שינטשו את איראן, תישאר

"חמישה חודשים לא קניתי בשר", צעק שלט בהפגנה גדולה, איראנים רבים מתלוננים על מצוקה של ממש. הביצים הפכו לסמל יוקר המחייה באיראן, בגלל מחירן המאמיר. בהומור עצמי עזוב, מגחכים האיראנים על חייהם הקשים. "לפני שאני קונה ביצים, אני עורך השוואת מחירים כמו לפני רכישת נדל"ן", כותב מישור. אחר משיב לו: "התפטרתי מהעבודה, לקחתי הלוואה וקניתי שתי תרנגולות. עכשיו ההכנסה החודשית שלי גבוהה מהמשכורת שהייתה לי כפקיד ממשלתי".

"תארו לכם שתהיה עלייה במחירי החיטה או האורז בעולם", מהרהר ד"ר שאהוור, "במצב בו המדינה מצויה במצוקת מזומנים, יגיעו המונים למצב של רעב".

ארה"ב או טהרן: תחליטו

מקרון, מרקל ומיי כמעט נשבעים נאמנות להסכם הגרעין, בעיקר בגלל החוזים השמנים שנחתמו בינן לבין איראן, עם הסרת הסנקציות ב-2015. אבל עם דיבורים והבטחות לא הולכים למכולת, שלא בטובתן, החרם האמריקני יגרור גם את מדינות אירופה ששותפות להסכם הגרעין.

קחו למשל את גרמניה, בשנה האחרונה הסתכם היצוא של גרמניה לאיראן בכמעט שלושה מיליארד דולר, לעומת 111 מיליארד לארצות הברית. במצב כזה, גם אם ממשלת גרמניה נחושה למלא אחר חלקה בהסכם, היא תתקשה לשכנע את החברות הגרמניות להמשיך ולקיים קשר עם איראן. כך יקרה גם בצרפת ומדינות נוספות באיחוד, הן לא תוכלנה לממש את האינטרס שלהן בשימור חלקן בעסקה.

תעשיין או משקיע אירופאי חושב פעמיים על החלופה הכדאית לו, האם להתעקש לעקוף את הידוק הסנקציות בדרך להרוויח סכומי ענק, או להיכנס לעימות חזיתי עם משרד האוצר ומנגנוני הביון האמריקאיים.

חומה של ממש מתגבהת בין אירופה וארצות הברית, חברות אירופיות מושקעות באיראן עד למעלה מצווארן. והחזרה למשטר הסנקציות תעלה להן בשן ועין. החברות הגדולות שנכנסו לשוק האיראני, ואלו שעמדו להיכנס (מדובר בשוק אטרקטיבי של למעלה משמונים מיליון איש, בעל פוטנציאל רב) חושבות פעמיים אם להסתכן בחשיפה לסנקציות האמריקאיות. הן יודעות היטב שבמקרה כזה, הן עלולות להיכנס לרשימה השחורה, ופעילותן בשוק האמריקאי תחסם.

בריטניה שנאבקת עם תוצאות הברקזיט, נאחזת בקרנות הסחר עם איראן, ולא רוצה לוותר על השווקים האיראניים. עבור מקרון המתמודד עם קשיי הכלכלה בצרפת, משמעות הסנקציות היא אבטלה של אלפי משפחות בתעשיית הרכב. בשלוש השנים האחרונות חתמו חברות הרכב הצרפתיות, רנו ופיג'ו, על חוזה ענק באיראן, שהיא גם יצרנית הרכב הגדולה ביותר במזרח התיכון.

המשך בעמ' 21

למשטר. לפי הערכות הבנק העולמי, 38% מהפעילות הכלכלית באיראן היתה "לא רשמית", רק ב-2015, גבתה ההתנהלות הקלוקלת באובדן מסים של יותר מ-12 מיליארד דולר.

המעילות של הקרובים לצלחת הפכו להתנהלות קבועה, בדצמבר האחרון התחוללו הפגנות מחאה של גמלאים שאיבדו את כספי הפנסיה, הכל בשל מעילות. הנשיא לשעבר אחמדינז'אד וכמעט כל מקורביו הועמדו לדין (חלק מהמשפטים כבר הסתיימו בהרשעה) בגין גניבה. אחת השמועות, שלדברי הערוץ המחתרתי אמדינז'אד - מגובה במסמכים, היא שמיליארדי דולרים ממכירות נפט בחו"ל כלל לא הגיעו לאיראן, הם מצאו את דרכם לחשבונות הבנק של המנהיג העליון עלי חמנאי, בצרפת, באוסטריה ובליכטנשטיין.

הנהגה חוגגת, עם רעב

המצב באיראן קרוב לנקודת רתיחה; כל אזור שלישי במדינה חי בעוני מחפיר. האבטלה בקרב צעירים משכילים, חוצה את רף ה-40 אחוזים, ישנם עובדים שלא קיבלו את משכורתיהם במשך שנה ואף יותר !!

מדי שנה מסיימים מיליון סטודנטים את לימודיהם באיראן, מתוכם, לכ-700 אלף אין עבודה. "הצעירים הללו מקושרים לעולם", אומר ד"ר שאהוור, "הם רואים כיצד חיים בני גילם במדינות אחרות, ובאיזו רמת חיים ממוקמים צעירים איראנים שהיגרו מאיראן. הכעסים הולכים ומצטברים".

הנהגה חוגגת, אבל המטבע האיראני חלש באופן מדי, רוב המוצרים נמכרים בכפולות של עשרת אלפים ריאל. המטבע המשמש בשיח הוא טומאן, (10 ריאל). פחותים בשער המטבע משפיעים ישירות על האזרח הקטן, היות שמחירי רוב המוצרים צמודים לדולר או מושפעים ממנו: כך מוצרים המיובאים ישירות, מוצרים שחומרי הגלם שלהם מיובאים, תשומות הבנייה, שכר הדירה, מחירי הרכב ועוד. מחירים גבוהים שהאדם הרגיל ברחוב לא יכול לעמוד בהם, גורמים לקיפאון ואף לשפל בשוק.

בימים אלה, כל איראני מנסה להיפטר מהריאלים, ולקנות דולרים או זהב. דולר אחד שווה לכשמונים אלף ריאל (!!), לא מדובר בצניחה בערך המטבע, אלא בהתרסקות !!

המחאה באיראן התרחבה עוד לפני ההטלה המחודשת של הסנקציות, מהומות והפגנות התחוללו בעיר כאזארון ובעיר שאהרוד. המורים בעיר יאזר במרכז איראן שובתים, עובדי פלדה וצוותי בתי חולים הפסיקו את העבודה באיר אחווז בדרום מערב המדינה. עובדי רכבת הפגינו בסמוך לטבריז, איגוד נהגי האוטובוסים בטהרן נאבק בחברות הפרטיות. ואלה רק דוגמאות למאות מקרים של סכסוכי עבודה באיראן, שמעידים על תסכול מעמיק מהמצוקות הכלכליות.

לאיראן", (בפרסית הסיסמאות מחורזות). ברשתות החברתיות שבאיראן תוסס הזעם, מופיעות שם תמונות של בתי ספר במחוזות סיסתאן-בלוצ'סתאן, הממוקמים תחת כיפת השמיים, בעוד שממשלת איראן בונה בתי ספר בעזה (כך לפחות טוענים ברשתות החברתיות). ניצולי רעידות האדמה בכרמאנשאה ובארדביל, שוהים באוהלים בקור נורא בחורף, והממשלה האיראנית מתעלמת ומשקיעה מיליונים בסוריה.

הסכם הגרעין יצר ציפיות ענק באיראן, רוחאני שנבחר רק על הטיקט הכלכלי, הבטיח שההסכם יביא רווחה, כגודל הציפיות, היו האכזבות. "רוחאני הבטיח שהסכם הגרעין יתן לנו שגשוג", מלינים האיראנים, "אבל כל הרווחים וכל הכסף, מחמשים את משמרות המהפכה, את המלחמה עם החות'ים בתימן, המעורבות בעירק, הבסיסים בסוריה, חיזבאללה, המיליציות האפגניות ועוד ועוד. הכל במקום להשקיע את הכסף בבית".

בתמונה שרצה ברשתות החברתיות, נראים מזכ"ל חיזבאללה השייח' חסן נסראללה, השייח' זכאכי (איש דת שיעי מניגריה) וסנידיקט הרועים של תימן כשמעליהם הכיתוב: "אנחנו לא מודאגים מצניחת הריאל, כי אנחנו מקבלים את המשכורות שלנו מאיראן בדולרים".

לכל הנ"ל יש להוסיף את החרם הבינלאומי שהחל בקדנציה של אחמדינז'אד. בשנות הסנקציות הקימה המדינה רשת סתרים שנועדה לסייע לה לעקוף בהסתר את ההגבלות הבינלאומיות. אבל האזרחים הקטנים היו אלה שסבלו מהחרם, מחירי המוצרים עלו, העברת כספים לחו"ל הפכה למשימה כמעט בלתי אפשרית.

הכשלים המובנים בכלכלה האיראנית, הם עמוקים ומושרשים, כך למשל השחיתות שמשתקת את הכלכלה, עם משמרות המהפכה ששולטים בכלכלה. לצד זה, המסחר הבלתי ליגלי עודד יצירה של כלכלה שחורה ושחיתות של גורמים המקורבים

לעשות ביזנס עם לוע הנחש. מימין: שר ההגנה האיראני, אמיר חתמי, בטקס הפתיחה לקו יצור מזלט 6 של איראן, בטהראן. משמאל: רכב שמיוצר באיראן בשיתוף עם חברת פז'ו הצרפתית. למטה: קו תחזוקת מטוסים באיראן

ד"ר מן: "ההנהגה האיראנית במצוקה, ללא ספק, אבל המנהיגים מקווים ששנתיים ושלוש שנים של טראמפ יחלפו במהירות, ולא לעולם חוסן, אולי ייכנס בשערי הבית הלבן נשיא אחר"

היום שבו איראן הפכה לדנמרק

המשך מעמ' 14

מה יהיה על החוזה של "רנו" שהיקפו 778 מיליון דולר, במסגרתו אמורה החברה להרכיב באיראן 150 אלף מכוניות בשנה, בחמש השנים הבאות? מפעל כזה, אם היה מוקם, היה מספק אלפי מקומות עבודה חדשים לצעירי איראן המובטלים, חלומה הגדול של הנשיא רוחאני.

ו"אירבוס" שזכתה בהזמנה בשווי 19 מיליארד דולר לאספקת 100 מטוסים לאיראן, או "בואינג" עם הזמנה של 17 מיליארד דולר תמורת אספקת 80 מטוסים?

חברות הענק המערביות הפועלות באיראן, כבר מבינות את כיוון הרוח. ביום שלישי הודיעה חברת "ברייטיש פטרוליום" כי היא מפסיקה את פעילותה באיראן. ומה תעשה חברת הנפט הצרפתית "טוטאל", המושקעת עמוק באיראן? על פי החוזים החתומים, החברה אמורה לפתח את שדות הגז במדינה. אם לא תקפיא את הפרויקטים הרבים שלה באיראן, היא תסכן את פעילותה הבינלאומית.

עיסקאות ענק נבלמות; ענקית המכוניות "פולקסווגן" הגרמנית נערכה לחזור לאיראן אחרי 17 שנה עם צי של מאות מכוניות, כך גם "ג'נרל אלקטריק" וחברות בנייה שהציעו תוכניות להקמת רשת בתי מלון ושיקום התשתיות ברחבי איראן. כעת הכל נעצר.

לפני תקופה קצרה, הציעה רשת מסעדות גדולה להקים סניפי "סושי בר" והתחייבה שהבשר יהיה רק "חלאל". חברות בנייה התגייסו לתכנון תוכניות לבנייני ציבור, לאוניברסיטאות ולשכונות מגורים עם גורדי שחקים, ולאספקת חומרי בנייה. קהיליית העסקים בארצות-הברית ובאירופה מיפתה את התחומים שבהם איראן שאחרי הסנקציות זקוקה להשקעות זרות ושיתופי פעולה כלכליים. נכון לעכשיו, כולם חוזרים בהם ונמלטים מהספינה הטובעת.

אחת מההשלכות הכלכליות המשמעותיות ביותר בעקבות חידוש העיצומים, תהיה בתחום הסליקה הבנקאית הבינלאומית, ופעילותם של בנקים איראנים בעולם. "המערכת הבנקאית האמריקאית תחרים כל בנק או חברה שיעבירו כספים לבנק איראני", אומר ל"יחד נאמן" ד"ר יוסי מן, ראש המחלקה למזרח תיכון באוניברסיטת בר אילן. כך ייווצרו קשיי מימון בפני החברות הזרות שכן מעוניינות להשקיע באיראן. חד וחלק, אין שום בנק באירופה שיעדיף לעבוד עם איראן, ולא עם ארה"ב.

כשאין אוכל לילדים

ארוכה הדרך לחירות, וארוכה עוד יותר הדרך להפלת משטר. ד"ר מן: "יהיה זה מגלומני לקבוע שאפשר להחרים מדינה ואפילו להפיל את המשטר שלה בקלות. תמיד תמצא המדינה שתושיט לה יד. ההנהגה האיראנית במצוקה, ללא ספק, אבל המנהיגים מקוויים ששנתיים ושלוש שנים של טראמפ יחלפו במהירות, ולא לעולם חוסן, אולי יכנס בשערי הבית הלבן נשיא אחר".

ובינתיים, השלטון באיראן מעמיק את אחיזתו, ולא קל יהיה למוטט אותו. ד"ר מן מסביר שאיראן היא לא עיראק בה שרר דיקטטור שבהיעדרו, קרס המשטר. באיראן המשטר מבוסס ויש בו היררכיה ברורה. אם חמינאי מודח, האייתולות והמועצה עוד שרירים וקיימים.

לצד זה, כדי לקנות את ההמונים, תנסה ההנהגה להפחית מיסים, ואולי גם לסבסד מוצרים חיוניים, אבל במצב של מצוקת מזומנים, קשה לראות כיצד יתאפשרו צעדים כאלה.

"איראן קרובה יותר מאי פעם להחלפת השלטון", אומר ד"ר שאהוור. "ממחקרי עומק שערכנו עולה, שמכל מדינות המזרח התיכון חוץ מישראל, המדינה המוכנה ביותר לדמוקרטיה, זו איראן".

איך אפשר להבין שמדינות ערב שעברו את הפיכות האביב הערבי, שקעו שוב למשטרים אפלים? ובכן, ד"ר שאהוור מבדיל ביניהן ובין איראן. "המשטרים הערביים התנסו רק בשלב הרודנות, כך עיראק, תוניס ועוד. מדובר בעניין של זמן, עד שהחברות הערביות יפנימו את העקרונות הדמוקרטים. אי אפשר לכפות דמוקרטיה על עם, היא חייבת לצמוח מלמטה.

"לעומת מדינות ערב, הרי שהעם האיראני בשל לדמוקרטיה, הם חוו את שלטון השאה, עברו את המהפכה האיסלאמית, ב-1999, ב-2009 וב-2017 התחוללו מהומות, וכל גל כזה פורר את האחיזה הדיקטטורית של המשטר, ואת האמון של ההמונים בו. כעת הם מוכנים לקבל את הרעיון הדמוקרטי".

הפרשן מנשה אמיר, מומחה לאיראן, טוען שמרבית האיראנים משוועים להפלת המשטר. למרות שידוע להם שהנפגעים יהיו רבים. הוא מספר על אזרח איראני שניתח את המצב בשיחת טלפון עם קרובו בגרמניה. האיראני אמר כי "הכל מוכן לחידוש ההתקוממות העממית, שמטרתה הפעם להביא לנפילת המשטר". הוא דיבר על המצב הכלכלי החמור במדינתו, והעריך שהחזרת הסנקציות תביא להתמוטטות סופית של רוב מערכות הכלכלה במדינה. אזרח אחר סיפר בשיחה עם קרובים בחו"ל שסגר את חנות מוצרי היבוא שלו בטהרן. הכל בגלל הזינוק העצום במט"ח שלא מאפשר לו לייבא את המוצרים במחירים בהם הוא מוכר היום ללקוחות.

מנשה אמיר מספר שבכלי תקשורת עולמיים המשרדים בפרסית, יוצאות מדי יום אלפי תגובות מאיראן. רוב המסרים האלה מביעים תודה והערכה להחלטת הנשיא טראמפ על יציאתו מהסכם הגרעין. הציפיות מהנשיא טראמפ גבוהות, האיראנים מייחלים שהממשל האמריקאי יגיש עזרה מעשית לאזרחי איראן בהתקוממותם להפלת המשטר.

אזרח איראני כתב: "יש לרשום את שמו של טראמפ באותיות זהב על פני הכוכבים שבשמיים". ואילו אזרח אחר הוסיף: "חמינאי איים בזמנו להעלות באש את הסכם הגרעין אם ארה"ב תכריז על יציאתה ממנו. למה היום הוא מהסס לעשות כך?". והנה תגובה נוספת: "מוכנים לשאת בכל סבל, בתקווה שנוכל להפיל את משטר הדיכוי". בשל הפחד מהמשטר, כל המסרים האלה מתפרסמים בעילום שם או בשם בדוי.

"כמה האיראנים יכולים לסחוב?", שואל ד"ר שאהוור, "כשאדם לא יכול להביא אוכל לילדים, אין לו מה לאבד ואין לו מה להפסיד. הוא מוכן לסכן את חייו, כדי שלאחיו יהיה טוב יותר, כדי שהמשטר יפול ואיראן תצא מאפלה לאורה".

השאלות רבות והעתיד נעלם, מה יקרה למחירי הנפט? הדעות חלוקות, האם ייווצר וואקום שיגרור למחירי הנפט לנסוק מעלה? או שאולי סעודיה תמלא את החסר? ומצד שני, האיראנים יכולים להציע נפט ב-50 דולר לחבית, ולשבור את השוק.

האם מרוסיה ומסין יבוא עזרם של האיראנים? ובכן, נכון שרוסיה מוכנה ומזומנה להחליף את הריאל לרובל, אבל עם כל הכבוד, רובל איננו דולר. איראן ורוסיה מחליפות בין שני שערי חליפין, אבל כדי לסחור, איראן זקוקה לדולרים, לא לרובלים הרוסיים וגם לא ליואן הסיני.

האם יש סיכוי שאיראן תוותר על תוכנית הגרעין? "המשטר יוותר על כל דבר שיאיים על הישרדותו", אומר ד"ר שאהוור. "כן, אם הלחץ על איראן יהיה מסיבי, שליטי איראן יוותרו על הכל, אפילו על הגרעין".

איוב של אויב.
פלשתנים בחברון
מביעים תמיכה בארדואן.
צילום: Flash90

"לא ידינו שפכו את הדם הזה", אומר שרגאי, "ויש מספיק הוכחות לכך. צריך להציגן שוב ושוב, מבלי להתעייף, לא רק במערב אלא גם בפני העולם המוסלמי וערביי הארץ והאזור, שהולכים שולל אחר הזיות ארדואן ושקריו. גירוש הקונסול הטורקי צריך להיות הצעד הראשון בהערכה מחדש של היחסים עם טורקיה שישאל צריכה לבצע. על טורקיה להבין שגם לה יש מה להפסיד".

על ראש 'שמחתו'

לצד ההקצנה הזאת נמשכת הפעילות הטורקית בירושלים. ביום שישי שעבר התקיימה על הר הבית עצרת הסתה נגד ישראל וארה"ב. מי שהובילו את העצרת הם פעילים שמזוהים עם טורקיה וארדואן, שאף הניפו את תמונותיו ואת דגלי טורקיה. בשערי ההר נמנעה אמנם כניסת כמה מתפללים טורקים למסגד אל-אקצא, מכיוון שלבשו חולצות עם דגל טורקיה. אחדים מהם אף נעצרו, ואחד מהם יגורש, אך בכך לא היה די כדי למנוע את המראות בהר הבית עצמו.

אבל מי שאינו מורחק בינתיים מהעיר העתיקה ומהר הבית הוא הכסף הטורקי, שמוסיף לזרום לירושלים באמצעות עמותות טורקיות, שחלקן קשורות לממשלת טורקיה.

לנשיא הטורקי יש נאמנים בירושלים. אחד מהם הוא עכרמה צברי, המופתי לשעבר של ירושלים, והשייח' ראדא סלאח, ראש הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית בישראל, וטווה עלילת הדם השקרית "אל-אקצא בסכנה", שגם ארדואן מרבה לעשות בה שימוש. שניהם ישובו בעבר במועצת נאמני קואליציית הצדקה בראשות השייח' יוסוף אל-קרדאוי, שהעבירה כספים למאס.

המופתי כבר פרסם פסק שאוסר על בתי ספר בירושלים להשתלב בתוכנית הלימודים של משרד החינוך הישראלי. זו הופכת בהדרגה ליותר ויותר נדרשת על ידי האוכלוסייה במזרח ירושלים. בעקבותיה הולך עתה גם המופתי הנוכחי מוחמד אחמד חוסיין, שמפרסם בימים אלה פסק כמעט זהה.

למעשה, טורקיה בראשות ארדואן מייצרת ברית חדשה עם רוסיה ואיראן, ומנסה לתווך בין חמאס לבין הרשות הפלשתינית, ועדיין משאירה את ירושלים ככותרת ראשית שלה. שם מוסיפות עמותות טורקיות לפעול בהשראת ארדואן ולנסות לקנות עוד השפעה מסוכנת.

האם אתה יכול להצביע על השפעה כזו מתוך השטח? שאלנו את שרגאי המצוי בעובי הקורה, שנוקב בדוגמא של "טיקא" המזרימה כספים למזרח ירושלים, בפרט לאיזור העיר העתיקה והר הבית, לפרויקטים שונים, הן של בניה והן של חינוך. "טיקא היא עמותה שניזונה בין היתר מכ" ספי הממשלה הטורקית, והיא לא היחידה. יש עוד עמותות דומות".